

7/4540

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

SAYI : B.15.0.SGB.02.610 - 1455
KONU :Yazılı Soru Önergesi

12842

26 EYLÜL 2008

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : a) T.B.M.M.Başkanlığı'nın 28.07.2008 tarih ve KAN. KAR. MD. A. 01. 0. GNS. 0.10.00.02-7/4540-8074/16909 sayılı yazısı.
b) Başbakanlığın 30.07.2008 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-86-11/3430 sayılı yazısı.

Antalya Milletvekili Sayın Hüsnü ÇÖLLÜ'nün Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği, Sayın Başbakanımızın da kendileri adına tarafımdan cevaplandırılmasını tensip ettikleri, 7/4540 esas no'lu yazılı soru önergesi T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99. maddesi gereğince TPAO ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünden alınan yazılı bilgiler doğrultusunda cevaplandırılarak ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Mehmet Hilmi GÜLER
Bakan

EKLER :

1. Önerge cevabı (5 sayfa)

DAĞITIM :

Gereği :	Bilgi :
TBMM Bşk.	Başbakanlık

**ANTALYA MİLLETVEKİLİ SAYIN HÜSNÜ ÇÖLLÜ'NÜN
YAZILI SORU ÖNERGESİ CEVAPLARI
(7/4540)**

SORU 1: Son yapılan incelemelerle Türkiye'nin petrol rezervi ne kadar olarak hesaplanmaktadır. Halen kaç bölgede arama çalışmaları yapılmakta, kaç kuyudan ham petrol çıkarılmaktadır?

CEVAP 1: Petrol İşleri Genel Müdürlüğü kayıtlarına göre Haziran-2008 sonu itibariyle kalan üretilebilir ham petrol rezervi 37,7 milyon ton civarında olup, 1024 adet kuyudan ham petrol üretimi yapılmaktadır.

Ülkemizin 7 coğrafik bölgesi ve denizlerimizde toplam 437 adet arama ruhsat sahasında ham petrol ve doğalgaz arama çalışmaları yürütülmekte olup, çalışmalara Güney Doğu Anadolu Bölgesi, Trakya Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi ile Karadeniz ve Akdeniz bölgelerinin deniz alanlarında yoğun olarak devam edilmektedir.

SORU 2: Türkiye'deki ham petrol üretimi son 5 yılda nasıl gerçekleşmiştir? Bu üretimde Türkiye Petrolleri A.O.'nın (TPAO) payı, yıllara göre ne kadardır?

CEVAP 2: 2003-2007 yılları arasını kapsayan dönemde yapılan ham petrol üretim miktarı 11,2 milyon ton olup, bu üretimin yaklaşık %70'ini TPAO gerçekleştirmiştir. TPAO'nun ham petrol üretimindeki payı yıllar itibariyle aşağıdaki tablo da verilmiştir.

YIL	TÜRKİYE HAMPETROL ÜRETİMİ (Ton)	TPAO HAMPETROL ÜRETİMİ (Ton)	TPAO (%)'Sİ
2003	2.374.621	1.623.616	68
2004	2.275.531	1.542.754	68
2005	2.281.131	1.571.423	69
2006	2.175.672	1.535.009	71
2007	2.134.174	1.518.881	71

SORU 3: Geçmiş yıllarda petrol bulunduğu halde, ekonomik olmadığı gerekçesiyle kapatılan kuyu var mıdır? Bu kapsamda kaç kuyu vardır?

CEVAP 3: Bilindiği üzere, petrol üretimi yapabilmek için 6326 sayılı Petrol Kanunu gereği olarak saha işletme ruhsatının alınması gerekmektedir. Ancak bazı durumlarda işletme ruhsatı alındığı halde, bazı jeolojik ve rezervuar şartlarına bağlı olarak petrol üretiminin hızla düşmesi ve kuyunun % 100 oranında su üretmeye başlaması neticesinde, TPAO bu vb. sahaları ekonomik olmadığı gerekçesi ile zaman zaman terk etmek zorunda kalmıştır.

Söz konusu kuyularda zaman içinde petrol birikimi olmakta, ancak üretilmeye başladıktan çok kısa süre içinde petrol miktarı düşerek, saha ekonomik limitlerinin dışına çıkmaktadır. Bu nedenlerle, TPAO “ekonomik anlamda petrol üretimi söz konusu olmadığı” için işletme ruhsatı uzatımı talebinde bulunmamaktadır.

Ancak, 9 Mart 2000 tarihinden itibaren yerli ve yabancı şirketler bazı yerlerde petrol arama faaliyetlerine başlamış olup, ilk etapta TPAO’nun üretim yapıp terk ettiği kuyularda üretim yapmıştır. Ancak, çok kısa bir süre içerisinde beklenildiği üzere, kuyuda zaman içinde biriken petrol alınmış ve hemen arkasından su artışı nedeniyle üretim düşmüş ve durmuştur. Bazı küçük şirketler çok az miktardaki petrol üretimini bile ekonomik bulup ilgilenebilmektedirler.

Üretim miktarındaki artış ve düşüşte rezervin zenginliği, yapımın boyutları ve kuyu başına düşen verimlilik önemlidir. Sadece açılan kuyu sayısı üretim miktarında tek etken olarak değerlendirilmemektedir.

SORU 4: Daha önce ekonomik bulunmayan ancak petrol fiyatlarının yükselmesi ile birlikte, ekonomik hale gelebilecek kuyular için yeniden inceleme değerlendirme çalışması yapılmış mıdır? Bu kapsamda kaç kuyu incelenmiştir? Daha önce kapatılan kuyulardan, işletmeye alınan var mıdır? Bunun sayısı nedir? Böyle bir çalışma yapılmamışsa, kapalı kuyuların açılması için girişimde bulunacak mısınız?

CEVAP 4: TPAO tarafından terk edilen veya çalışılan sahalar, kuyular gelişen teknolojik bilgi ve uygulamalara paralel olarak incelenmekte, petrol fiyatlarını yükselmesi de göz önüne alınarak özellikle 2005-2008 yılları arasında önceki yıllarda terk edilen ve/veya yeniden açılan 71 adet kuyu tekrar üretime alınmıştır. Ayrıca, birçok kuyunun da terk edilme sebeplerinin yeniden değerlendirilmesi yapılarak, gerekli görülenler için kuyu tamamlama operasyonları

planlanmakta ve bu operasyonlar sonunda ekonomik açıdan uygun olanların devreye alınması düşünülmektedir.

SORU 5: Geçmiş yıllarda Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde petrol bulunduğu ancak çeşitli nedenlerle bu kuyuların beton dökülerek kapatıldığı yönünde kamuoyunda var olan bilgilerle ilgili bir inceleme yapılmış mıdır? Hangi sonuçlara ulaşılmıştır? Bu bilgiler gerçeği yansıtmakta mıdır?

CEVAP 5: Petrol arama ruhsatları Petrol Kanununa göre şirketlere belirli sürelerle verilmektedir. Bu nedenle bir arama ruhsatının, o sahada petrol keşfi yapılmadığı takdirde süresiz olarak aynı şirket veya şirketler uhdesinde kalması söz konusu değildir. Bu sürenin dolmasından sonra aynı ruhsat alanı Türkiye Petrolleri A.O. da dâhil olmak üzere tüm şirketlerin ruhsat alımına açık hale gelmektedir. Bu nedenle petrol veya doğal gaz varlığı tespit edilmiş bir arama kuyusunun bir şirket tarafından kamuoyuna yansıdığı şekilde betonla kapatılması, o şirketin bu kuyu ile ilgili olarak ileride herhangi bir tasarruf hakkı söz konusu olamayacağından mümkün değildir. Petrol bulunan ancak çeşitli nedenlerle kapatıldığı ileri sürülen bir kuyuda, daha sonra başka şirketlerin ruhsat sahibi olarak üretim yapması söz konusu olduğundan bu tür bilgilerin ticari amaçlı bu faaliyetlerle bağdaştırılması düşünülemez.

Diğer taraftan, petrol şirketlerinin yapmış olduğu tüm çalışmalar Petrol Kanununu uygulamakla görevli Petrol işleri Genel Müdürlüğünce takip ve kontrol edilmektedir. Bir petrol kuyusunda petrol bulunmamışsa, o kuyunun emniyet ve çevre açısından çimento tapa yapılarak kapatılması teknik açıdan bir zorunluluktur.

SORU 6: Karadeniz'de büyük bir petrol rezervi bulunduğu yönelik açıklamalar, bilimsel verilere dayanmakta mıdır? Hangi düzeyde bir petrol varlığından söz edilmektedir? Sondaj çalışmalarına başlanmış mıdır? Arama ve petrol çıkarma çalışmaları için TPAO dışında özel şirketler de başvuru yapmış mıdır? Hangi şirketlere izin verilmiştir?

CEVAP 6: Batı Karadeniz'de Akçakoca açıklarında Türkiye Petrolleri A.O. ile Toreador Turkey Ltd. ile Stratic Energy Turkey Inc., şirketinin ortak olduğu sahalarda doğal gaz bulunmuş olup bu deniz sahalarından halen üretim yapılmaktadır. Ayrıca, Türkiye Petrolleri A.O. ile Petrobras Oil And Gas B.V şirketinin orta Karadeniz'de sahip olduğu ruhsatlarda ortak arama çalışmaları yürütülmekte olup, sondaj aşamasına gelinmesi doğrultusunda

çalışmalar hızla devam etmektedir. Bu bölgede deniz sondaj çalışmalarının tamamlanarak ortaya konulmuş bir petrol varlığından söz etmek mümkün olmamakla birlikte, ekteki diğer verilere – sismik v.d. - dayanarak umutlu bir bölge olarak nitelendirilmektedir.

Karadeniz'in karasuları içi ve münhasır ekonomik bölgemizde Türkiye Petrolleri A.O. nın dışında Toreador Turkey Ltd., Stratic Energy Turkey Inc., Hema Enerji A.Ş., Petoil Petrol ve Petrol Ürünleri Uluslararası Arama ve İşletme A.Ş. ve Turkish Petroleum Int.Co.Ltd. şirketleri olmak üzere toplam 5 şirketin ortak olarak veya tek başlarına petrol arama ruhsatları bulunmaktadır.

Karadeniz'deki faaliyetleri iki ana başlık altında incelemek gerekir. Bunlardan ilki nispeten daha sığ suların bulunduğu 12 mil karasuları içindeki alanlardır. Bu alanlarda, TPAO'nun %100 kendisinin sahip olduğu ruhsatlar, TPAO'nun %51 hisseye sahip olduğu ve diğer şirketlerle ortak olduğu ruhsatlar ile tamamıyla diğer şirketlere Petrol Kanununun ilgili hükümlerine göre verilen ruhsatlar mevcuttur. Karadeniz'de şu ana kadar sadece Akçakoca açıklarında, TPAO'nun %51 hisseye sahip olduğu bazı sahalarda doğal gaz keşfi yapılarak üretime alınmıştır. Ancak 1000 km'den fazla kıyısı bulunan Karadeniz'deki arama çalışmalarına devam edilmekte olup, önümüzdeki yıllar için yeni kuyuların açılması planlanmıştır.

İkincisi ise; Karasuları dışındaki geniş alanlar Türkiye Münhasır Ekonomik Zonu olarak adlandırılmakta ve buradaki beş büyük deniz arama ruhsatı Petrol Kanunu hükümlerine uygun olarak TPAO'ya verilmiştir.

Özellikle 2004 yılından beri büyük yatırımlar gerçekleştirilerek Karadeniz'de jeolojik ve sismik çalışmalar yapılmış ve halen devam edilmektedir. Bu çalışmalar neticesinde gerçekten önemli büyüklüklerde, çok sayıda olası kapan TPAO yerbilimcilerince tanımlanmış ve bunlara ilişkin jeolojik-jeofizik ve modelleme çalışmalarına devam edilmektedir. Bu kapanların petrol ve/veya doğal gaz içerebileceği öngörüsü ve ümidiyle çalışmalar yürütülmektedir.

Karadeniz'de bahsedilen büyük petrol rezerv tahminleri jeolojik ve jeofizik (sismik) çalışmalara dayanmaktadır. Sondaj yapılmadan petrolün varlığı ve miktarı hakkında konuşmak bazı riskleri beraberinde getirebileceği düşünülmektedir.

Yukarıda da bahsedildiği üzere, bu ortamlarda sondaj yapmak dünyada çok az sayıda sondaj gemisiyle mümkündür, bunların hepsi de diğer alanlar için uzun süreli kontratlar ile bağlanmış durumdadır.

TPAO, hem bu tür sondajların sayısını arttırarak birim maliyetleri düşürmek ve yeni teknolojiye ulaşmak, hem de çok riskli olarak değerlendirilebilecek sondajların maliyetini

diğer yatırımcılarla paylaşmak üzere Karadeniz'in belli alanlarında ortaklıklar kurmaktadır. Bu ortaklıkların dünyada derin deniz tecrübesi ve mali gücü olan firmalarla yapılmasına titizlik gösterilmekte olup, bu ortak projelerdeki aramadan sonraki aşamada, TPAO'nun hissesinin %50'nin altına inmemesine çalışılmaktadır.

2004 yılında Batı Karadeniz'de TPAO-TOREADOR-STRATIC Ortaklığı ile Ayazlı-1 kuyusunda gerçekleştirilen doğal gaz keşfini takiben Batı Karadeniz'de yoğun bir arama-sondaj ve arkasından üretim faaliyetleri sürdürülmüştür. 2004-2006 yıllarında Karadeniz'de yapılan yoğun sismik program ve doğal gaz keşfi Karadeniz'i büyük petrol şirketlerinin de ilgi odağı haline getirmiştir. Bu ilgi sonucunda TPAO ile Brezilya şirketi olan PetroBras arasında 17 Ağustos 2006 tarihinde Ortak İşletme Anlaşması imzalamıştır.

Sonuç olarak; Karadeniz'de çalışılan alanlarda bilimsel verilerimiz olduğu, fakat kesin bir petrol keşfinin ancak sondajdan sonra ilan edilebileceği söylenebilir. TPAO 2010 yılından itibaren yüksek kapasiteli bir sondaj gemisini Karadeniz'e getirmeyi planlamaktadır.

SORU 7: Doğu Akdeniz'deki petrol rezervleri ile ilgili olarak bölge ülkelerinin başlattığı girişimler karşısında Türkiye nasıl bir pozisyon almıştır? Türkiye bölgede arama çalışmaları başlatmış mıdır? Ya da ne zaman çalışmalara başlanacaktır?

CEVAP 7: Akdeniz'de Antalya açıklarından başlayarak İskenderun körfezine kadar Türkiye Petrolleri A.O.'nın arama ruhsatları bulunmakta olup, söz konusu alanlarda sondaj öncesi yapılması zorunlu olan jeofizik sismik akımı ve değerlendirme çalışmaları halen devam edilmekte olup henüz sondaj aşamasına gelinmemiştir.

TPAO Doğu Akdeniz Bölgesinde en aktif arama-üretim faaliyetlerinin yürütüldüğü Mısır'da ve Kızıldeniz'deki çalışma ve gelişmelerin yanı sıra bölgedeki diğer arama faaliyetlerini de yakından izlemektedir.

Türkiye'deki deniz alanlarındaki arama çalışmaları, TPAO tarafından sürekli olarak kesintisiz bir şekilde devam ettirilmektedir. Genelde risk paylaşımı yöntemi ile yapılan ortaklıklar çerçevesinde gerek sismik veri toplanması gerek sondaj yapılması yoluyla Doğu Akdeniz'deki; Antalya, Mersin ve özellikle İskenderun körfezindeki hidrokarbon potansiyeli ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.